

Acta

van de Generale Synode Zwolle-Zuid

2008-2009

van de Gereformeerde Kerken in Nederland

Bijlage 3.3

Overzicht en korte samenvatting

revisieverzoeken gasten aan het HA

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap generaal-synodale publicaties via: publicaties@gkv.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Commissierapport betreffende 'Gasten aan het avondmaal', Acta Amersfoort-Centrum art. 50.

1. Tegen welk besluit richten zich de bezwaren?

De revisieverzoeken betreffen het volgende besluit, genomen door de synode van Amersfoort-Centrum: "als antwoord op het verzoek van de PS Holland-Noord 2005

A. te wijzen op

1. de uitspraak van de Generale Synode van Leeuwarden 1920 met betrekking tot bewoners van verpleeghuizen voor wie geen gelegenheid bestaat om in de kerk, waarvan zij zelf lid zijn, het avondmaal te gebruiken (Acta art. 25);
2. de regeling van de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005 met betrekking tot asielzoekers (Acta art. 40);
3. de regeling van de GS Amersfoort-C met betrekking tot leden van kerken die landelijk of plaatselijk door (een van) de Gereformeerde Kerken als kerk van Christus erkend zijn (Acta art. 132).

B. ten aanzien van leden van kerken waarmee geen zusterkerkrelatie bestaat, te antwoorden dat een kerkenraad iemand als gast aan het avondmaal kan toelaten, wanneer de kerkenraad zich ervan overtuigd heeft dat betrokkene:

- a. een aanvaardbare reden heeft het avondmaal in de gemeente te vieren en dat zijn deelname dienstbaar is aan de opbouw van het lichaam van Christus;
- b. in de eigen kerk tot het avondmaal is toegelaten, niet onder tucht staat, instemt met de gereformeerde belijdenis en godvrezend leeft, zoals bedoeld in art. 60 KO;
- c. met het oog op deelname aan het avondmaal bereid is zich te onderwerpen aan de onderlinge aansporing in de gemeente en aan het toezicht van de kerkenraad. De wijze waarop de kerkenraad gasten hiervan in kennis stelt moet duidelijk zijn voor zowel gasten als de eigen gemeente.

Gronden:

1. de toelating tot het avondmaal, geregeld in art. 60 KO, is een zaak die de kerken gezamenlijk aangaat; het toelaten van gasten aan het avondmaal uit andere dan zusterkerken is een uitzonderingssituatie waarover art. 60 KO niet expliciet spreekt; nu hierover een vraag is gesteld, genoemd in materiaal 1, is het gewenst dat de synode hier antwoord op geeft;
2. voor de concrete toelating tot en afhouding van het avondmaal is de plaatselijke kerk, vertegenwoordigd door haar ambtsdragers, verantwoordelijk; de gemeente ontvangt gasten in haar midden, de belijdenis noemt in Heid. Cat. zondag 30, vr/antw. 82, ook de 'christelijke kerk'. Daarom wordt de naam van een gast ook bekend gemaakt aan de gemeente;
3. de kerk is verantwoordelijk voor het heilig houden van de avondmaalstafel, maar ook alle deelnemers aan het avondmaal (gemeenteleden en gasten) worden in het formulier aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid naar 1 Kor. 11: 27-29;
4. indien gasten behoren tot een kerk die als kerk van Christus erkend is, ziet hun eigen kerkenraad erop toe en staat die ervoor in dat zij instemmen met de gereformeerde leer en godvrezend leven;
5. indien gasten die behoren tot een kerk die niet als kerk van Christus erkend is, ten overstaan van de kerkenraad hun instemming betuigen met de gereformeerde leer, voor zover de kerkenraad bekend godvrezend leven, en als de eigen kerk hen niet heeft afgehouden van de viering, worden de vereisten die art. 60 KO stelt op adequate wijze gehonoreerd. Door deze wijze van toelating is er geen sprake van een open avondmaal;
6. in het avondmaal wordt niet alleen de gemeenschap met Christus genoten, maar ook de gemeenschap met elkaar, dit vraagt erom dat deelname aan het avondmaal ten goede komt aan de eenheid die aan het avondmaal zichtbaar wordt;
7. alle deelnemers aan het avondmaal dienen zich open te stellen voor onderlinge tucht en toezicht door de kerkenraad;
8. de verantwoordelijkheid van de kerkenraad betreffende het toelaten van gasten aan de maaltijd van de Heer houdt in dat hij er naar vermogen voor zorg draagt dat de voorwaarden waaronder zij worden uitgenodigd bij hen en de gemeente bekend zijn.

2. Revisie?

Naar aanleiding van dit besluit kwamen brieven binnen van de classis Midden-Holland, van een groot aantal kerken, zeventien in getal, en van een aantal gemeenteleden: brieven met een uiteenlopend en zelfs tegenstrijdig karakter. Het binnengekomen materiaal laat zich op de volgende wijze rubriceren:

a. Verzoeken om besluit Acta Amersfoort-C. art. 50 weg te nemen

1. Brief (005) van de kerk te Ten Boer, d.d. 10-05-2006 met het verzoek het besluit terug te nemen omdat:
 - a. het HA gegeven is aan Christus' kerk;
 - b. geen avondmaalsgemeenschap mogelijk is met leden van niet-zusterkerken;
 - c. gewaakt moet worden voor de heiligheid van het HA;
 - d. spanning bestaat tussen het heilig houden van het HA en het eigen getuigenis van gasten.
2. Brief (027) van de kerk te Wijnjewoude, d.d. 15-07-2006 met het verzoek het besluit terug te draaien omdat:
 - a. onduidelijk is onder wiens opzicht en tucht een gast uit een niet-zusterkerk komt te staan;
 - b. het moeilijk wordt om het HA heilig te houden (hoe bepaal je of een gast belijdend lid is, christelijk leeft of niet onder de tucht staat);
 - c. het niet aan de gemeente duidelijk te maken is dat iemand zonder te kiezen voor de GKv toch aan het HA kan deelnemen;
 - d. openstelling vooral het persoonlijk gevoel maar minder de kerkkeuze benadrukt;
 - e. de mogelijkheid wordt geopend om avondmaal te vieren vanuit en in verschillende kerkverbanden.
3. Brieven van de kerken te Marum (069), d.d. november 2007, Kornhorn (134), d.d. januari 2008, Vroomshoop (162), d.d. 05-02-2008, en Daarlerveen (178), d.d. 20-02-2008, met het verzoek:
 - a. het besluit uit het midden van de kerken weg te nemen omdat het een breuk betekent met de goede en schriftuurlijk te onderbouwen regeling die de Gereformeerde kerken altijd hebben gekend (dit onder verwijzing naar zondag 30 HC, art. 35 NGB);
 - b. terug te keren tot de praktijk van het alleen toelaten van gasten met wie wij kerkelijk één zijn en die wettig verhinderd zijn in de eigen kerk avondmaal te vieren.
4. Brief (033) van de kerk te Waardhuizen, d.d. 23-01-2008 met het verzoek revisie van het besluit vanwege strijdigheid met art. 60 KO omdat:
 - a. 'alleen' in art. 60 KO 1e lid letterlijk dient te worden genomen;
 - b. art. 60 KO 2^e lid exclusief is bedoeld voor leden van zusterkerken;
 - c. vieren van het HA niet alleen een persoonlijke daad is maar ook een gemeentelijke actie;
 - d. er eenstemmigheid moet zijn over de heilsbetekenis van Christus' dood.
5. Brief (071) van de kerk te Goes d.d. 24-11-2007 met het verzoek het besluit in te trekken en daaraan toe te voegen dat het als gast meevieren van het HA alleen hen toekomt die bereid zijn zich te voegen bij de GK, omdat:
 - a. het besluit is in strijd met Gods Woord zoals nagesproken in art 27-29 en 35 NGB en is daarmee een breuk met het verleden;
 - b. het besluit in strijd met Gods Woord zoals nagesproken in zondag 30 HC;
 - c. het besluit is in strijd met art. 60 KO, althans met de strekking en bedoeling ervan in historisch licht.
6. Brief (141) van de kerk te Spakenburg-Noord, d.d.28-01-2008 met het verzoek de regeling terug te nemen en de kerken op te roepen zich te houden aan art. 60 KO omdat
 - a. het besluit is in strijd is met art 35 NBG 1^e alinea: HA en kerklidmaatschap horen bij elkaar;
 - b. het besluit een breuk is met het verleden;
 - c. het goed is te herinneren aan de oude tekst KO art. 61.
7. Brief (147) van de kerk te Heemse, d.d. 10-12-2007, met het verzoek het besluit terug te nemen omdat:

- a. om de kaders niet is gevraagd door de PS Holland-Noord; de kaders kunnen bovendien gaan fungeren als een regeling;
 - b. in art. 60 KO niets wordt gezegd over mensen van buiten de zusterkerken, maar dat is ook niet nodig want voor hen gelden dezelfde criteria.
8. Brief (029) van de brs J.E Hoving, R. Borst, G. Bos, J. Veenstra en J.D. Zwanenberg te IJsselmuiden, d.d. 15-02-2008, met het verzoek het besluit onder B in te trekken omdat:
- a. het besluit strijdig is met art. 60 KO en de artikelen 28 en 29 van de NBG;
 - b. het deputatenrapport op een aantal cruciale onderdelen eenzijdig is geformuleerd;
 - c. het besluit het Heilig Avondmaal een ongewenst open karakter geeft.
9. Brief (050) van de brs. H. Olde en S.J. Driessen te Nijmegen, d.d. 02-03-2007 met het verzoek om revisie van het besluit. Het is strijdig met Schrift en KO omdat:
- a. de uitspraak onnodig was (de questio had eenvoudig beantwoord kunnen worden);
 - b. het besluit is *een breuk met het verleden*; regel was alleen belijdende kerkleden; nu wordt uitzondering gemaakt voor een vage groep; bovendien bij meer uitzonderingen gaat de regel onderuit;
 - c. er *te weinig toezicht* is op hen die als gast worden toegelaten;
 - d. de *gemeenschap* waarbinnen het HA wordt gevierd niet voldoende uit de verf komt.
10. Brief (150) van ds. E. Heres te Dalfsen, d.d. 02-02-2008, met het verzoek het besluit onder B uit het midden van de kerken weg te nemen op grond van:
- a. het HA is gegeven aan Christus' kerk die trouw is aan het Woord van God in schriftuurlijke prediking, bediening van de sacramenten en de kerkelijke tucht (art. 29 NGB);
 - b. wanneer er geen zusterkerkrelatie is, is ook geen avondmaalsgemeenschap mogelijk;
 - c. de kerkenraad is geroepen te waken over de heiligheid van het avondmaal (vgl. art 76 KO);
 - d. in het besluit ligt discrepantie tussen de roeping om het avondmaal heilig te houden door bediening van de tucht en anderzijds mensen toe te laten op persoonlijk getuigenis over leer en leven;
 - e. naar art. 60 KO mag alleen wie zich na openbare geloofsbelijdenis bij de kerk gevoegd heeft worden toegelaten tot het HA.
11. Brief (187) van ds J.M. Goedhart, d.d. 21-02-2008, met het verzoek op het besluit terug te komen en het weg te doen uit de kerken omdat;
- a. geriskeerd wordt dat het HA ontheiligd wordt;
 - b. het onmogelijk is om van gelovigen van buiten de GKv te weten of het voor de HERE verantwoord is dat zij aan het HA deelnemen.

b. Verzoeken om besluit Acta Amersfoort-C. art. 50 te vervangen

1. Brieven van de kerken te Groningen-Oost (003), d.d. 27-02-2007, en te Utrecht Noord-West, d.d. 21-01-2008 met het verzoek het besluit te vervangen door:

Artikel 60 van de kerkorde spreekt zich uit over de omgang met eigen leden, hun geregelde toegang tot het avondmaal en de omgang met elkaars leden bij verhuizing. Het artikel is niet van toepassing op de omgang met bezoekers in diensten waarin het avondmaal gevierd wordt. Er is ook geen reden die toepassing wel te maken en zo te treden in 'de bevoegdheid van de plaatselijke kerken met betrekking tot de toelating tot de viering van het heilig avondmaal' (Acta Generale Synode Leusden 1999, artikel 86, besluit 4).

Gronden:

- a. het besluit als zodanig is in strijd met het gereformeerde kerkrecht omdat het (niet beargumenteed) treedt in de rechten van de plaatselijke kerkenraden;
- b. het besluit verdraagt zich niet met artikel 60 zelf, dat zich richt op de omgang met eigen leden en hun geregelde toegang tot het avondmaal;
- c. het besluit stelt wel maar bewijst op geen enkele manier dat er een algemeen bindende regeling voor de omgang met bezoekers binnen de kaders van gereformeerd kerkrecht nodig of zelfs maar wenselijk is;

- d. een christelijke kerk hoort geen toelatingsbeleid, maar een uitnodigingsbeleid te hebben;
- e. door het toelatingscriterium van instemming met de gereformeerde leer verplicht de synode de kerkenraden de tafel van Christus te reduceren tot een tafel van gereformeerden;
- f. de eenheid van de kerk als gemeenschap der heiligen komt voort uit de eenheid met Christus;
- g. de Schrift kent geen op zichzelf staande heiligheid van de avondmaalstafel;
- h. de voorwaarden die de synode heeft verbonden aan het toelaten van gasten uit kerken met wie geen zusterkerkrelatie bestaat gaat uit boven de uitnodiging die in de dienst klinkt en zijn als zodanig in strijd met Christus' gebod in Matteüs 5:37;
- i. de Heidelbergse Catechismus stelt met ronde woorden dat het niveau van de avondmaalsviering (communie) en het weigeren daarvan (excommunicatie) het niveau is van christelijk of onchristelijk, gelovig of goddeloos.

2. Brief (044) van de kerk te Apeldoorn-Centrum, d.d. 20-11-2006, met het verzoek

- b. om een nadere uitspraak over:
 - ii. een gast moet een aanvaardbare reden hebben, en deelname moet dienstbaar zijn aan de opbouw van de gemeente;
 - iii. een gast moet instemmen met de gereformeerde belijdenis;
 - iv. een gast moet zich onderwerpen aan de onderlinge aansporing en aan toezicht van de kerkenraad;
- c. de regels van GS Amersfoort-Centrum 2005 te vervangen door een toelatingsregeling die kan gelden voor alle gasten en daarbij de aanbevelingen van GK Apeldoorn-Centrum over te nemen.

c. Verzoeken om besluit Acta Amersfoort-C. art. 50 weg te nemen en te besluiten tot nadere studie

- 1. Brief (028) van de kerk te Dalfsen, d.d. 15-02-2008, met het verzoek uit te spreken dat
 - a. de GS Amersfoort-C. ten onrechte kaders heeft vastgesteld terwijl er slechts een uitspraak over art. 60 KO gevraagd werd;
 - b. het te betreuren is dat allerlei vragen achter het besluit onvoldoende aandacht hebben gekregen;

en te besluiten alsnog een deputaatschap in te stellen met de opdracht:

- a. de achtergronden en implicaties van het genomen besluit in kaart te brengen en theologisch te analyseren en te verifiëren;
- b. indien deze studie daartoe aanleiding geeft te komen met een voorstel om het besluit van Amersfoort-C. aan te passen.

Gronden:

- a. beter een goede verantwoording achteraf dan geen of een gebrekkige verantwoording;
 - b. doordat het besluit van Amersfoort-C. onvoldoende rijpingstijd heeft gehad bestaat de mogelijkheid dat aanpassingen noodzakelijk zijn.
2. Brief (040) van de kerk te Drachten-Oost, d.d. 17-11-2006 met het verzoek het besluit in te trekken en om een nadere bezinning te doen plaatsvinden alvorens op de ingeslagen weg verder te gaan omdat:
- a. er weliswaar geen open avondmaalstafel is ingesteld;
 - b. er wel een andere koers ingeslagen is t.a.v. art. 60 KO met een onterecht beroep op het besluit van 1920;
 - c. de gewijzigde visie op de kerk wel een rol speelt maar dit geen reden tot ongerustheid geeft en geen reden is om tot wijziging over te gaan;
 - d. het besluit in de praktijk niet uitvoerbaar is, wanneer de voorwaarden goed worden nagekomen;
 - e. deputaten voor de herziening van de K.O. gepasseerd zijn.

3. Brief (056) van de kerk te Leiden, d.d. 04-06-2007 met de mededeling dat het besluit niet is geratificeerd en gasten nog worden toegelaten als verwoord in art. 60 KO en tevens het verzoek om een beter besluit, eventueel na voorafgaande studie.

d. Verzoeken om besluit Acta Amersfoort-C. art. 50 nader te preciseren

1. Brief (065) van de kerk te Alkmaar, d.d. 04-10-2007 met een verzoek om verduidelijking, of in Acta art. 50 met 'de gereformeerde leer' wordt bedoeld
 - a. de leer van het Oude en Nieuwe Testament zoals die in de christelijke kerk alhier geleerd wordt (onze belijdenisgeschriften, waarvan met name de catechismus); of
 - b. de samenvatting van de bijbelse leer in de Apostolische geloofsbelijdenis.
2. Brief (256) Classis Midden-Holland, d.d. 12-03-2006, stelt op grond van een onderzoek naar de hantering van de kaders voor:
 - a. de richtlijnen te benoemen als aandachtspunten: punten die in het gesprek met de mogelijke gast expliciet aandacht moeten hebben. Het gaat er niet om, scherpe criteria te hebben die als een checklist moeten worden afgevinkt, maar om een kader voor een intensief geestelijk gesprek;
 - b. de instemming met de gereformeerde belijdenis zodanig te formuleren dat het verschil tussen gast en lid erin tot uiting komt.

3. Kaders

De commissie Utrecht heeft intensief en uitvoerig kennis genomen van zowel de besluitvorming in 2005 (en het desbetreffende commissierapport) en van de binnengekomen brieven. We kwamen onder de indruk van de betrokkenheid van kerken en gemeenteleden bij dit thema en van de soms diepgaande studie waarin deze betrokkenheid vorm kreeg.

Ook heeft de commissie zich laten adviseren, in twee rondes, mondeling en per mail, door twee kerkrecht deskundigen, dr. M. te Velde en ds. K. Harmannij. Wij zijn hen dankbaar voor hun waardevolle inbreng.

Gaandeweg raakten wij er steeds meer van overtuigd, dat alle in de stukken ingebrachte aspecten al in de besluitvorming in 2005 in de overwegingen zijn betrokken en dat de uitspraak van 2005 (die vrij uitzonderlijk was omdat de uitspraak betrekking had op een quaestio van een particuliere synode) opzettelijk een bepaalde terughoudendheid uitademt. Zowel rapporteur als preses typeren de uitspraak dan ook als 'kaders' en in grond 2 wordt de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerkenraad om pastoraal deze ijkpunten toe te passen ten volle gehonoreerd.

Toch wilden we het niet bij deze constatering laten en hebben we gepoogd ter wille van een goede acceptatie van het besluit zo goed mogelijk ook in te gaan op de inhoudelijke bezwaren en vragen. Wij hopen op een goede en slagvaardige bespreking ter synode.

De commissie Utrecht.